

Škola českého jazyka a literatury pro pedagogy

7.–9. prosince 2015 v Praze

Školu českého jazyka a literatury pro pedagogy pořádá Akademie věd ČR, resp. Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., ve spolupráci s Ústavem pro jazyk český AV ČR, v. v. i. (ÚJČ AV ČR), a Ústavem pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. (ÚČL AV ČR).

Seminář je určen aktivním **učitelům českého jazyka a literatury 2. stupně ZŠ, SOŠ, SOU a gymnázií**. Cílem Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy je účastníkům z řad pedagogů základních a středních škol **představit zajímavá témata a poslední trendy v českém jazyce a v české literatuře**. Po absolvování semináře každý pedagog získá **nové poznatky a nápady**, které následně může **aplikovat v praxi při výuce českého jazyka a literatury na příslušné škole**.

Odborným garantem Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy je PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D., MBA, z Ústavu pro jazyk český AV ČR.

Místo konání: budova Akademie věd ČR, Národní 1009/3, Praha 1, sál č. 205.

Témata	Přednášející
Současný pravopisný systém češtiny	PhDr. Ivana Svobodová
O kultivovaném vyjadřování	Mgr. Veronika Štěpánová Mgr. Lucie Jílková, Ph.D.
Od přijímacích zkoušek k maturitě z českého jazyka a literatury	Mgr. Hana Prokšová Mgr. Gabriela Baumgartnerová
Maturitní dílny	Mgr. Hana Prokšová Mgr. Gabriela Baumgartnerová
Teorie verše pro každého?!	PhDr. Robert Kolár, Ph.D.
Co a jak s edicí	Mgr. Jiří Flaišman, Ph.D. Mgr. Michal Kosák, Ph.D.
Exkurze	
Exkurze avantgardní Prahou	PhDr. Kateřina Piorecká, Ph.D. PhDr. Karel Piorecký, Ph.D.
Prohlídka Národního divadla	
Beseda se spisovatelem	Mgr. Kateřina Tučková

Program

pondělí 7. 12. 2015

8:30–9:00 hod.	registrace účastníků
9:00–9:05 hod.	zahájení Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy
9:05–10:50 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Současný pravopisný systém češtiny PhDr. Ivana Svobodová – Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.
11:00–12:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) O kultivovaném vyjadřování Mgr. Veronika Štěpánová, Mgr. Lucie Jílková, Ph.D. – Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.
12:45–14:00 hod.	přestávka na oběd
14:00–15:00 hod.	exkurze Prohlídka Národního divadla

úterý 8. 12. 2015

9:00–10:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Od přijímacích zkoušek k maturitě z českého jazyka a literatury Mgr. Gabriela Baumgartnerová – CERMAT, Mgr. Hana Prokšová – Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.
11:00–12:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Maturitní dílny Mgr. Gabriela Baumgartnerová – CERMAT, Mgr. Hana Prokšová – Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.
12:45–14:00 hod.	přestávka na oběd
14:00–15:00 hod.	exkurze Praha avantgardní PhDr. Kateřina Piorecká, Ph.D., PhDr. Karel Piorecký, Ph.D. – Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, v. v. i.
od 17:00 hod.	Setkání se spisovatelkou Kateřinou Tučkovou nad jejími knihami a čtení z nových textů Literární kavárna knihkupectví Academia, Václavské nám. 34, Praha 1

středa 9. 12. 2015

9:00–10:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Teorie verše pro každého?! PhDr. Robert Kolár, Ph.D. – Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, v. v. i.
11:00–12:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Co a jak s edicí Mgr. Jiří Flaišman, Ph.D., Mgr. Michal Kosák, Ph.D. – Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, v. v. i.
12:45–13:00 hod.	zakončení Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy, předání osvědčení o absolvování vzdělávacího cyklu Škola českého jazyka a literatury

Anotace

Současný pravopisný systém češtiny

PhDr. Ivana Svobodová

Hodinová dotace: 2 vyučovací hodiny

Přednáška bude zaměřena zejména na ty pravopisné jevy, které činí v praxi opakovaně potíže. Těžiště bude tvořit především psaní velkých písmen a interpunkce. Jde totiž o pravopisné oblasti, jejichž popis není v Pravidlech českého pravopisu zcela úplný. Z toho pramení i nejistota, zda u daného výrazu nebo spojení psát velké písmeno, nebo malé písmeno, a pochybnosti v kladení interpunkčních čárek. Právě v těchto pravopisných oblastech lze pozorovat i šíření nekodifikovaných podob, a to často i v korigovaných textech.

PhDr. Ivana Svobodová, ÚJČ AV ČR, v. v. i.

Absolventka FF UK, obor český jazyk a literatura – občanská nauka, pracuje v oddělení jazykové kultury Ústavu pro jazyk český AV ČR a externě přednáší současný český jazyk na Fakultě sociálních věd UK. V letech 2004 až 2008 byla řešitelkou projektu Jazyková poradna na internetu, jejímž výsledkem je *Internetová jazyková příručka*, a v letech 2011 až 2013 řešitelkou projektu Psaní velkých písmen v češtině. Je spoluautorkou *Pravidel českého pravopisu*, *Akademické příručky českého jazyka*, učebnic češtiny pro základní a střední školy, členkou redakční rady časopisů *Naše řeč* a *Český jazyk a literatura*.

O kultivovaném vyjadřování

Mgr. Veronika Štěpánová, Mgr. Lucie Jílková, Ph.D.

Hodinová dotace: 2 vyučovací hodiny

Přednáška se zaměří na vybrané aspekty jazykové kultury a poskytne i praktické rady, jak zlepšit svoje vyjadřování a čemu se v kultivovaných projevech raději vyhnout. Nejprve se posluchači seznámí s výslovnostní problematikou. Může být překvapující, že foneticky záluďná bývají v češtině nejen cizí slova a vlastní jména, ale i některé výrazy nebo určité hláskové skupiny z domácí slovní zásoby. Právě tato oblast bude tématem první části přednášky, kdy dojde i na pozoruhodné výslovnostní dotazy, které obdržela jazyková poradna Ústavu pro jazyk český AV ČR.

Druhá část přednášky se bude věnovat koexistenci spisovné češtiny, tedy jazyka, který si osvojujeme teprve prostřednictvím školní výuky, a češtiny obecné, resp. různých nářečí, tedy jazyka, který je naším jazykem mateřským. Dále pak bude pozornost zaměřena na možnosti kultivování vlastního mluvného projevu, k nimž patří např. vyhýbání se hezitačním zvukům, vycpávkovým slovům (*prostě, jako*), pleonasmům (*empirická zkušenost*), příliš častému výskytu módních slov (*potažmo*), ukazovacích zájmen aj. K těmto možnostem lze řadit i např. náležitě užívání cizích slov (*protežovat, kontraproduktivní*), vyhýbání se chybným vazbám, tj. anakolutům (vyšinutím z větné vazby), kontaminacím (*jsem za to rád*), atrakcím (*spouště lidem to vadí*), zeugmatům (*příchod a odchod k vlakům*). Zmíněné jevy budou představeny na autentických textech.

Mgr. Veronika Štěpánová, ÚJČ AV ČR, v. v. i.

Odborná pracovnice v oddělení jazykové kultury Ústavu pro jazyk český AV ČR, externí vyučující a doktorandka Ústavu českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Vystudovala fonetiku a český jazyk a literaturu na FF UK, působila jako lektorka ortopedie na Vyšší odborné škole herecké v Praze. Zabývá se především výslovností češtiny, řečí v médiích a jazykovou kulturou. Je mj. spoluautorkou *Internetové jazykové příručky* a knihy *Jsme v češtině doma?*, publikuje v odborných časopisech, věnuje se i popularizaci – především pravidelnému psaní sloupků do Lidových novin.

Mgr. Lucie Jílková, Ph.D., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

Odborná pracovnice v oddělení stylistiky a textové lingvistiky Ústavu pro jazyk český AV ČR. Vystudovala obecnou lingvistiku a fonetiku a maďarštinu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, v roce 2009 tamtéž ukončila doktorské studium. Zabývá se sociolingvistikou, stylistikou, fonetikou, elektronickou komunikací. Publikuje v odborných časopisech a knihách, příležitostně se věnuje popularizaci.

Od přijímacích zkoušek k maturitě z českého jazyka a literatury

Mgr. Gabriela Baumgartnerová, Mgr. Hana Prokšová

Hodinová dotace: 2 vyučovací hodiny

V přednášce se budeme zabývat tématem státních maturit z češtiny a přijímacích zkoušek na střední školy zakončené maturitní zkouškou. Seznámíme účastníky s obecnými charakteristikami didaktického testu (vlastnosti validního testu, analýza typů testových úloh a jejich specifika aj.), vzhledem ke změnám v katalogu požadavků se budeme zabývat také úlohami ověřujícími základní vědomosti z literární historie, v této souvislosti zmíníme seznam základních autorů a literárních směrů. Jedním ze zásadních témat přednášky bude představení oblastí, v nichž jsou žáci při maturitní zkoušce opakovaně neúspěšní, tematické celky, které tvoří obsah didaktického testu, tak budou bezprostředně vztaženy k výuce českého jazyka a literatury na středních školách. Zaměříme se také na problematiku přijímacích zkoušek na střední školy, přiblížíme koncepci testů, které jsou za tímto účelem konstruovány. V závěru přednášky bude ponechán prostor pro diskusi, kterou stále aktuální téma jistě vyvolá.

1. Maturitní zkouška – didaktický test

- vlastnosti didaktického testu
- typy testových úloh a jejich specifika
- porovnání uzavřených a otevřených úloh
- náhodné skóre
- proces revize didaktického testu, kontrolní mechanismy
- seznam základních autorů a literárních směrů
- problematické oblasti didaktického testu z pohledu žáka

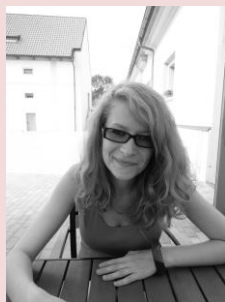
2. Přijímací zkoušky na střední školy zakončené maturitní zkouškou

- pilotní ověřování organizace přijímacího řízení na SŠ
- význam jednotných přijímacích zkoušek
- koncepce didaktických testů
- proces revize didaktického testu, kontrolní mechanismy
- problematické oblasti didaktického testu z pohledu žáka

Mgr. Gabriela Baumgartnerová

Absolventka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obor učitelství pro 1. stupeň, a Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, obor český jazyk – psychologie. Od roku 2000 vyučovala český jazyk a literaturu v různých oborech středního vzdělávání, v současné době pracuje jako metodička pro český jazyk a literaturu v CZVV. V roce 2012 byla vedoucí hodnocení předmětu v projektu HOPP (centrální hodnocení písemných prací z ČJL), podílela se na vývoji metodiky komplexní zkoušky z českého jazyka a literatury, je lektorkou hodnocení písemných prací a ústní zkoušky z ČJL. Je spoluautorkou učebnice Český jazyk a literatura – písemná práce a dalších metodických materiálů týkajících se maturitní zkoušky z ČJL.

Mgr. Hana Prokšová

Absolvovala obory český jazyk a literatura – estetika na FF UK v Praze a nyní studuje doktorský program český jazyk. Od roku 2009 pracuje v oddělení jazykové kultury v Ústavu pro jazyk český AV ČR, od června 2013 spolupracuje s CZVV při revizích testů státních maturitách z češtiny a při přípravě katalogu požadavků k maturitě. Vyučuje na FF UK úvodní jazykový seminář a syntax, zajišťuje pravidelná tematická školení pro Justiční akademii, píše jazykové koutky. Zajímá ji zejména oblast (morfo)syntaxe a proměn současné češtiny (adaptace cizích slov v češtině, proměny gramatických konstrukcí aj.), její disertační téma se týká prepozicionalizace a vztahu gramatické a sémantické složky českých předložek.

Maturitní dílny

Mgr. Gabriela Baumgartnerová, Mgr. Hana Prokšová

Hodinová dotace: 2 vyučovací hodiny

V rámci workshopu budou mít účastníci možnost pracovat s konkrétními testovými úlohami: budou posuzovat jejich validitu, pokusí se navrhnout vhodnou úpravu problematických úloh, zařadí do příslušného celku v katalogu požadavků či posoudí náročnost jednotlivých úloh. Součástí odpoledního bloku bude také tvůrčí práce s různými typy textů.

Exkurze

Praha avantgardní

Literární průvodci metropolí 1918–1938 vás zavedou do míst, kde byl založen Devětsil, Levá fronta i Surrealistická skupina. Projdeme kolem často už zaniklých kaváren a barů, kde se scházeli básníci a prozaici s teoretiky, výtvarníky a architekty. Připomeneme si, kde sídlily velké nakladatelské domy i galerie, kde vystavovali avantgardní umělci. Součástí exkurze bude čtení literárních textů na místech, k nimž se váží.

PhDr. Kateřina Piorecká, Ph.D., ÚČL AV ČR, v. v. i.

Literární historička. Vystudovala bohemistiku a historii na PedF UK v Praze, kde obhájila disertační práci knižně vydanou pod titulem *České dějepisectví v dialogu s Evropou (1890–1914)* (Praha: Academia 2009). Soustřeďuje se na dějiny historiografie, myšlení o literatuře a literární život 19. a 20. stol. Je spoluautorkou čtyřdílných *Dějiny české literatury 1945–1989* (ed. Pavel Janoušek, Praha: Academia 2007–2008) či monografie *RKZ a česká věda* (Praha: Academia 2014). Vydala antologii *O českou literaturu naukovou: Diskuse o úloze a organizaci českých humanitních věd v letech 1885–1900* (Praha: Academia 2011). Podílí se na organizaci tzv. plzeňských symposií, mezioborových badatelských setkání věnovaných české kultuře 19. století. Spolu s Karlem Pioreckým napsala průvodce *Praha avantgardní* (Praha: Academia 2014).

PhDr. Karel Piorecký, Ph.D., ÚČL AV ČR, v. v. i.

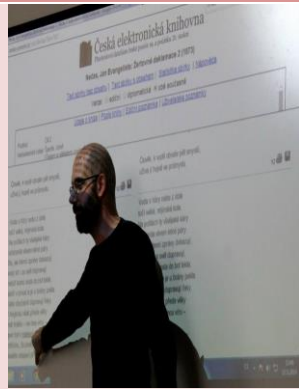
Literární historik a kritik. Vystudoval bohemistiku a germanistiku na PedF UK v Praze a poté absolvoval doktorské studium na Ústavu bohemistiky FF JČU v Českých Budějovicích. Věnuje se poezii 20. a 21. století a vztahu literatury a nových médií. Publikoval monografii *Česká poezie v postmoderní situaci* (2011), podílel se na publikacích *Přehledné dějiny české literatury 1945–1989* (Praha: Academia 2012), *V souřadnicích volnosti* (2008) a *V souřadnicích mnohosti* (2014). Společně s Karlem Šiktancem sestavil antologii *Nejlepší české básně 2009* (2009). V příštím roce mu vyjde kniha *Česká literatura a nová média*.

Teorie verše pro každého?!

PhDr. Robert Kolár, Ph.D.

Hodinová dotace: 2 vyučovací hodiny

Přednáška se bude věnovat tomu, jak lze teorii verše využít při výuce literatury (literární výchovy) na základní i střední škole. Nejprve bude v krátkosti představen Korpus českého verše a on-line nástroje, které s ním umožňují pracovat (včetně interaktivní Cvičebnice určené studentům). Dále se přednášející zaměří na to, jak lze k veršovaným textům přistupovat pomocí jednoduchých opozic (dlouhý a krátký verš, rýmovaný a nerýmovaný verš, strofický a nestrofický verš), které si dokáže osvojit každý student.

PhDr. Robert Kolár, Ph.D., ÚČL AV ČR, v. v. i.

Působí v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR, kde se věnuje teorii verše. Absolvoval postgraduální studium dějin české literatury a teorie literatury na FF UK v Praze. V minulosti působil jako učitel českého jazyka a literatury na Anglickém gymnáziu v Praze, externě také na FF UK v Praze (seminář Úvod do teorie verše) a DAMU (seminář Rétorika a poetika). Je autorem či se spolupodílel na tvorbě knih *Teorie literatury: učebnice pro střední školy* (Fraus, 2014), *Úvod do teorie verše* (Akropolis, 2013), *Interpretace textů (nejen) ke státní maturitě* (Akropolis, 2010). Přeložil *Nástin dějin evropského verše* M. L. Gasparova (Dauphin, 2012) a *Tři sestry* A. P. Čechova (Akropolis, 2013).

Co a jak s edicí

Mgr. Michal Kosák, Ph.D., Mgr. Jiří Flaišman, Ph.D.

Hodinová dotace: 2 vyučovací hodiny

Velmi záleží na tom, jak jsou literární texty, které jsou předmětem školního výkladu a jež studenti a žáci čtou, edičně připraveny, včetně toho, jakými doprovodnými texty jsou doplněny, protože toto nastavení zásadně ovlivňuje jejich interpretaci. S tím souvisí: Jaké jsou vlastně typy edic a jak s nimi pracovat? A jak takové edice vznikají? Jaké dobré edice jsou přístupné na internetu? Na tyto otázky odpoví přednáška, která seznámí též se základními pojmy ediční praxe a textologie.

Mgr. Michal Kosák, Ph.D., Mgr. Jiří Flaišman, Ph.D.

ÚČL AV ČR, v. v. i.

Po studiích na FF UK v Praze jsou pracovníky edičního a textologického oddělení Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Podíleli se na projektu internetové databáze české poezie 19. a počátku 20. století Česká elektronická knihovna (2001–2008), koncipovali a připravují svazky Kritické hybridní edice (F. Gellner, K. Hlaváček, P. Bezruč). Edičně připravili a komentovali druhé vydání příručky *Editor a text* (2006) a výbor z díla J. Brabce *Panství ideologie moc literatury* (2009) a M. Červenky *Textologické studie* (2009). Redigují edici *Varianty* a elektronickou Edici E. Pořádají každoroční textologická kolokvia.

PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D., MBA

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

odborná garantka vzdělávacího programu Škola českého jazyka a literatury pro pedagogy

Vědecká pracovnice a zástupkyně ředitele Ústavu pro jazyk český AV ČR. Absolvovala Filozofickou fakultu UK (filozofie – český jazyk a literatura) a Fakultu sociálních věd UK (mediální studia). V ÚJČ vede oddělení jazykové kultury a jazykovou poradnu, externě vyučuje na FF UK. Je vedoucí redaktorkou časopisu *Naše řeč*, autorkou monografie *McDonald's – tak trochu jiná kultura?* (Karolinum, 2006), spoluautorkou *Internetové jazykové příručky* (prirucka.ujc.cas.cz), editorkou a vedoucí autorkou několika kolektivních monografií: *O češtině 1–3* (Česká televize, 2007, 2008, 2010), *J sme v češtině doma?* (Academia, 2012), *Akademická příručka českého jazyka* (Academia, 2014), zpracovatelkou normy *ČSN 01 6910* (ÚNMZ, 2014) a autorkou mnoha odborných studií a popularizačních textů. Dlouhodobě spolupracuje s řadou médií, např. s Českou televizí, Českým rozhlasem, MF Dnes a Lidovými novinami.

Organizační zajištění:

Mgr. Monika Petržílková

Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.

Odbor projektů a grantů

Národní 1009/3

110 00 PRAHA 1

Tel.: 724 943 813

E-mail: petrzilkova@ssc.cas.cz

- Přednášky moderuje PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D., MBA